

„Sve izgleda nemoguće dok se ne ostvari” - Prelog kao Europski grad sporta 2019. godine

Đudajek, Tin

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:285447>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-15**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ETNOLOGIJE I KULTURNE ANTROPOLOGIJE
Ak. god. 2020/2021.

Tin Đudajek

**„Sve izgleda nemoguće dok se ne ostvari” - Prelog kao
Europski grad sporta 2019. godine**

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Goran Pavel Šantek

Zagreb, siječanj 2021.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad „Sve izgleda nemoguće dok se ne ostvari” - Prelog kao Europski grad sporta 2019. godine“ izradio potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentora Gorana Pavela Šanteka. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

(potpis)

Sadržaj

1. Uvod.....	Error! Bookmark not defined.
1.1. Prvotno istraživanje	Error! Bookmark not defined.
1.2. Pitanja i ciljevi istraživanja.....	3
1.3. Uvid u literaturu.....	5
1.4. Sportske institucije u Hrvatskoj.....	7
2. ACES Europe i Grad Prelog.....	8
3. Politika i sport	12
4. Sport bez politike	Error! Bookmark not defined.
5. Bez politike, bez sporta	20
6. Zaključak.....	24
7. Kazivači.....	29
8. Literatura	30

„Prelog je zaista grad sporta. Duga je tradicija sporta u Gradu Prelogu. Oduvijek je Prelog bio perjanica razvoja. U gospodarstvu i društvenom razvoju. Prelog kao povijesno gospodarsko središte kraj med Murom i Dravom, prednjačio je i u razvoju građanskog društva u Međimurju. Iako pod Mađarskom upravom, u Prelogu se već od kraja 19. stoljeća razvija građanski kulturni i zabavni život. Zato se na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, a posebice pred Prvi svjetski rat, javljaju najprije spontani, a potom i organizirani oblici sportskog života i rekreacije. U tim važnim društvenim aktivnostima, Prelog je bio uz bok Čakovcu, Lendavi, Velikoj Kanjiži, Koprivnici pa i Varaždinu. Niz smo godina nosili naziv Prelog, Grad speedwaya i ponosni smo na taj dio naše sportske prošlosti. I ostale sportske grane zaslužne su za sportski imidž Preloga. Povijest sportskog ribolova, nogometa, rukometa, strast kojom se Priločanci bave sportom također idu u prilog ovoj kandidaturi. Danas sportski Prelog čine više od trideset udruga iz raznih sportskih grana. Okuplja ih Zajednica sportskih udruga Grada Preloga. Posebno smo ponosni na veliki broj mladih koji se danas bave sportom. Brojna su i događanja na području našeg Preloga. Po nekim događanjima prepoznatljivi smo i širom našeg Međimurja, poput malonogometnog turnira koji broji više od četrdeset godina ili Zlatne strijele Preloga. Sljedeće 2019. godine domaćini smo i Svjetskog klupskog prvenstva u sportskom ribolovu. Prelog, Grad sporta, bit ćemo ponosni na taj naziv i svojim ćemo ga radom i rezultatima opravdati” (Kolarek 2018: 3).

1. Uvod

Prelog je zaista bio grad sporta. Nakon Buzeta i početka dodjeljivanja nagrade Europskog grada sporta u Hrvatskoj (European Town of Sport Croatia) 2016. godine te Belišća 2017. i Umaga 2018, 2019. godine Prelog je dobio nagradu Europskog grada sporta u Hrvatskoj. Kvalitetnom i brojnom infrastrukturom, kvalitetnim uključivanjem djece u sport i pronalazeći načine za uključivanje djece s invaliditetom u sportske aktivnosti, ACES Europe (European Capitals and Cities of Sport Federation) odlučio se javiti Prelogu i ponuditi im nagradu Europskog grada sporta u Hrvatskoj, kao jednog od deset gradova sporta u Europi u kategoriji mjesta s manje od dvadeset i pet tisuća stanovnika.

„Trebalo je na neki način popisati sve ono što imamo, došla je ta europska delegacija, pregledali su infrastrukturu, pregledali su i vidjeli broj djece koja se bavi sportom. To im je bilo osnovno kao i uključivanje osoba s invaliditetom i tako nešto. I na osnovu

njihove ocjene mi smo bili pozvani u Bruxelles gdje smo bili prozvani Europskim gradom sporta u Hrvatskoj” (Željko Sokač, 10. 12. 2019).

ACES Europe neprofitna je organizacija sa sjedištem u Bruxellesu koja svake godine dodjeljuje priznanja Svjetske prijestolnice, Europske prijestolnice, Regije, Grada, Otoka, Zajednice i Grada sporta. Dodjelu ovih priznanja vrši ACES Europe, prema načelima odgovornosti i etike, svjestan da je sport faktor agregacije društva, poboljšanja kvalitete života, psihofizičke dobrobiti i potpune integracije u društveni život u zajednici. ACES Europe dodjeljuje titulu Europske prijestolnice sporta, a inicijativa je dobila priznanje Europske komisije u Bijeloj knjizi (čl. 50). Uz to, ACES Europe službeni je partner Europske komisije u Europskom tjednu sporta. Obje činjenice pretpostavljaju prepoznavanje rada i aktivnosti ACES Europe. Uz to, ACES Europe službeni je partner UNESCO-a, Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu. Iako je ACES svojim djelovanjem dospio do struktura Europske Unije poput Europske komisije i Bijele knjige, on ipak djeluje kao nevladina organizacija.

Osim Preloga ili, bolje rečeno, zajedno s Prelogom, u ovoj su kategoriji Europski gradovi sporta bili i talijanski Livigno, Omegna, Chianciano Terme i Sesto Calende, španjolski Elgoibar, Jaca i Torrijos te francuski Gignac la Nerthe i luksemburški Dudelange. Europska prijestolnica sporta 2019. godine bila je Budimpešta, dok je to 2020. godine Lisabon, a naš će predstavnik, još jednom u ovoj kategoriji, biti grad Čakovec.

1.1. Prvotno istraživanje

Istraživanje je ispočetka zamišljeno na način da je Prelog, osvojivši nagradu Europskog grada sporta, u Hrvatskoj dobio i određena financijska sredstva kojima bi unaprijedio sportsku infrastrukturu, pojačao rad sportskih udruga na području grada, uložio u opremu klubova i uopće dobio priliku (ili barem značajniju priliku) postaviti se na sportsku mapu Hrvatske i Europe. Prvotno istraživačko pitanje bilo je na koji je način nagrada Europskog grada sporta u Hrvatskoj pomogla u razvoju sporta u jednome gradu na studiju slučaja međimurskog grada Preloga. Ostala pitanja bila su: što je grad Prelog dobio s nagradom Europskog grada sporta u Hrvatskoj, što se na sportskom planu u gradu promijenilo, koji su vidljivi napretci na sportskom planu u gradu, koliko je Prelog drugačiji sportski grad od početka 2019. godine. Navedena su mi pitanja trebala pomoći u oslikavanju Preloga kao Grada sporta. Moja pretpostavka bila je da

se Prelog ili osobno kandidirao za ovu nagradu ili da je Europa sama prepoznala Prelog kao plodno tlo za promoviranje važnosti sporta u svakodnevnome životu, zajedno s drugim idejama koje nastoji prenijeti, te da nagrađivanje ove izvrsnosti prati i određena financijska pomoć kako bi grad prepoznat od ove europske organizacije po svojim sportskim vrijednostima dobio mogućnost i osnažiti sportske kapacitete i sportske djelatnosti u gradu.

Da je nagrada Europskog grada sporta u Hrvatskoj puno obećavala, složili su se i svi moji kazivači. Unatoč činjenici da je ACES Europe samostalna organizacija koja nije politički utemeljena, predznak ‘europski’ često prate i određena financijska sredstva koja imaju služiti lakšem ili uspješnijem prenošenju ideje institucije, u ovom slučaju grada Preloga, na određenu skupinu ljudi, to jest stanovnike grada Preloga. No, da nagradu Europskog grada sporta u Hrvatskoj (kao i drugdje) ne prate financijska sredstva, shvatio sam već na prvom intervjuu: „To je titula za koju se ne dobivaju apsolutno nikakva (financijska) sredstva...” (Željko Sokač, 10. 12. 2019). Na ovaj način temeljna je hipoteza i okosnica prvotnog istraživanja pala u vodu. Originalno, istraživanje je bilo zamišljeno kao svojevrsna etnografija kojom se željelo prikazati na koji se način jedan grad promijenio na sportskome planu tijekom jedne kalendarske godine u kontekstu dobivanja titule Europskog grada sporta, a time i financijskih sredstava koja su pristigla s njome pristigla. Ipak, ovako naglo srušen temelj jednoga istraživanja omogućio je postavljanje drugoga. Stoga, metodologiju iza ovog rada najbolje je okarakterizirati pojmom *emerging theory* budući da se teorija iskristalizirala i dobila svoj potpuni oblik tek nakon dobivenih rezultata terenskog istraživanja, odnosno pet polustrukturiranih intervjua.

1.2. Pitanja i ciljevi istraživanja

Temeljno su pitanje ovog rada ideje koje jedna nevladina europska organizacija¹ želi prenijeti dodjeljujući nagradu Europskog grada sporta (u Hrvatskoj) te kako se ta ideja prenosi, disperzira i eventualno distorzira krenuvši sa samog političkog vrha do društvenih slojeva nepovezanih s politikom i sportom u gradu Prelogu. Istraživanje, stoga, slijedi hijerarhijski model jer nastoji istražiti put i život ideje jedne nagrade od samoga vrha, odnosno od institucije koja ju želi prenijeti, te istražiti kako se ona, putujući različitim društvenim slojevima i raznim ljudima s različitom intenzivnošću svakodnevne povezanosti sa sportom, ispoljava. Hipoteza

¹ Pridjev *europska* ovdje se koristi kako bi se objasnilo kako organizacija nije iz Hrvatske, već s područja Europe, a njeno područje djelovanja i interesa obuhvaća cijelu Europu.

istraživanja je da se vrhovna ideja koju prenosi organizacija ACES na svojem putu distorzira te da ideja ove nagrade, putujući od vrha prema dnu, mijenja svoj prvotni oblik. Slijedeći to pitanje, istraživanje želi pronaći i u što se u konačnici ta ideja pretvara te što je, na kraju svega, ova nagrada donijela Prelogu kao Gradu sporta. Istraživanje koristi hijerarhijski model upravo poradi kazivača koji su veoma različiti, drugačijih zanimanja, dobi i spola te, što je najvažnije, drugačije povezanosti s politikom u gradu Prelogu i sa sportom. Istraživanje, prije svega, ima svrhu istražiti onu pozadinsku, političku stranu sporta te koliko je politika, na primjeru slučaja nagrade Europskog grada sporta (u Hrvatskoj), važna za cjelokupan sport u jednom gradu tijekom jedne kalendarske godine. Istraživanje također ima cilj istražiti način i kvalitetu komunikacije političkog i svjetovnog², postoji li ona, želi li uopće jedna strana komunicirati s drugom te kako se to odvijalo u gradu Prelogu tijekom 2019. godine. Rezultati istraživanja će, stoga, prateći sličnu ideju, biti izneseni hijerarhijskim modelom, krenuvši od organizacije ACES-a zadužene za dodjeljivanja nagrade Europskog grada sporta, potom kroz sve moje kazivače, počevši od onih koji su najviše involvirani u politiku i sport grada Preloga pa sve do onih koji nisu povezani niti s politikom niti sa sportom u gradu Prelogu. U širem kontekstu, ovaj rad nastoji doprinijeti razumijevanju komunikacije politike i ljudi kroz studiju slučaja u gradu Prelogu, a glavna razlika između ovog rada i istaknutijih istraživanja (Houlihan, Rodgers, Riordan, Arbena) iz područja antropologije sporta je ta što ovaj rad proučava sportsku politiku unutar točno određenog vremenskog razdoblja i na točno određenoj i znatno manjoj lokaciji, dok drugi radovi (spomenuti i u ovom istraživanju) koriste komparativni pristup u proučavanju sportskih politika, a lokacije proučavanja su im ili multinacionalne (Houlihan) ili nacionalne (Arbena). Naposljetku, ovo će istraživanje smjestiti grad Prelog unutar konteksta politike sporta na nacionalnoj razini i ocijeniti koliko se sportska politika u Prelogu tijekom 2019. godine poklapa s nacionalnom politikom sporta u Republici Hrvatskoj.

Ovaj rad nosi naslov „Sve izgleda nemoguće dok se ne ostvari”. Riječi su to kojima simbolično započinje i završava brošura koju je grad Prelog izradio kako bi javnosti približio svoju kandidaturu za Europski grad sporta u Hrvatskoj. Prelog se brošurama želio kroz sport prikazati kao grad sa značajnom i nezanemarivom sportskom poviješću, primjerice u poglavljima poput: „Povijest sporta u Prelogu”, „Sport u Prelogu danas” ili „Sportske udruge i klubovi u Prelogu”. „Sve je moguće dok se ne ostvari” prve su riječi brošure koje služe kao naslov za uvodnu riječ

² U kontekstu ovog istraživanja pojam 'svjetovno' označava ono što nije u direktnom kontaktu s politikom i na direktan i neposredan način ne sudjeluje u političkom životu ili ima utjecaj na kreiranje politika i donošenju političkih odluka.

gradonačelnika u istoj brošuri. One se ponavljaju i kao završne riječi brošure u dijelu poglavlja „Prelog kao Europski grad sporta 2019.”, u kojem se i po prvi puta jasno spominje koje su to ideje organizacije ACES Europe i što Prelog želi postići ovom nagradom, odnosno titulom, kako se navodi u poglavlju. Iz ovih razloga ovaj sam citat prepoznao kao svojevrsnu krilaticu ili slogan Preloga kao Europskog grada sporta u Hrvatskoj 2019. te će rad kroz njega analizirati i rezultate ovog istraživanja. Ovaj citat po svojoj je svrsi politička krilatica za buđenja optimizma, nade i vjerovanja i, kao takva, spaja političko i sportsko (svjetovno) u gradu Prelogu. Dakle, analiza ovog citata u samoj je srži ovog rada. „Sve je moguće dok se ne ostvari”.

1.2. Uvid u literaturu

Stručna literatura o vezi politike i sporta polako, ali sigurno raste (Houlihan 2006: 3). Prvi koji je sport u vezi s politikom počeo proučavati komparativno bio je Brian Rogers u knjizi *Sport in its Social Context: Intenational Comparisons*. Rodgersova knjiga potpomognuta je sredstvima Vijeća Europe, a vjerojatno iz istog razloga pruža više informacija koje bi zakonodavac mogao pronaći korisnim nego što daje kritiku zakonodavstvenog procesa u svezi sa sportom. Slična kritika mogla bi se dati i studijama rađenim mahom nakon Rodgersa, a koje se bave zakonodavstvom i tjelesnom i zdravstvenom kulturom. Modernija izdanja ovakvih studija uključuju radove Hardmana i Marshalla (2000) i Hardmana (2002), a među ponešto starijim radovima ovakve vrste mogu se izdvojiti ona Simrija (1979) te Benneta, Howella i Simrija (1975). Sve četiri studije fokus stavljaju na analizu i procjenu zakona o tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi i učinke zakona, a najveći nedostatak im je manjak obrnute analize procesa donošenja zakona o tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. Ipak, literature o obrnutom procesu, onom o povijesnom procesu veze politike i sporta, ne nedostaje, a vjerojatno je najbolji pregled napravio Richard Parrish u svoje dvije knjige (2003). Izuzevši Parrishove radove, ono što je zajedničko gore navedenoj literaturi je činjenica da su ovi radovi više pridonijeli zakonodavstvenom procesu nego što su ga analizirali. S druge strane, literature koja se ne bavi proučavanjem sportskih politika za zakonodavca prilično je malo (Houlihan 2006: 4). Neke od njih su i zanimljiva knjiga Josepha Arbene (1988) o sportu i utjecaju sporta na kulturu Latinske Amerike, Wilsonova (1988) komparativna studija sportskih struktura i politika u Ujedinjenom Kraljevstvu, Sjedinjenim Američkim Državama i nekoliko država totalitarnih režima, kao i Riordanova (1978) studija o sportu u pet komunističkih država. Ovdje još valja izdvojiti

Houlihanov rad (2006) o usporedbi sportskih politika u četiri razvijene zemlje – Kanadi, Njemačkoj, Ujedinjenom Kraljevstvu i Norveškoj.

Antropologija sporta u domaćoj literaturi grana je antropologije u svojim začecima. Tako je na internetskoj stranici www.hrcak.srce.hr, Portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa, moguće pronaći tek 15 jedinstvenih, originalnih i izvornih znanstvenih članaka iz područja etnologije i antropologije na temu sporta pisanih od 2008. godine do danas. S druge strane, sport u Hrvatskoj vrlo je konkurentan na svjetskoj razini. O tome svjedoče brojna europska i svjetska postignuća hrvatskih sportaša, od kojih se najviše ističe srebro na Svjetskom nogometnom prvenstvu 2018. godine u Rusiji, a o ovome može posvjedočiti i činjenica da je na prošlim Olimpijskim igrama u Rio de Janeirou Hrvatska završila kao 17. zemlja po broju osvojenih medalja. Ova je brojka impresivna ako u obzir uzmemo da je Hrvatska zemlja s tek nešto više od četiri milijuna stanovnika, ali i podatak iz rada Bartolucija i Škorića (usp. Bartoluci - Škorić 2008: 468), prema kojemu se u Republici Hrvatskoj u 2006. godini natjecateljskim sportom bavilo 280 000 ljudi (6% stanovništva), dok se sportom rekreativno bavilo njih 520 000 (11%), odnosno 2006. godine u Hrvatskoj se nekom vrstom sporta bavilo 800 000 ljudi ili 17% ukupnog stanovništva. Ovaj podatak koriste Berčić i Đonlić (Berčić - Đonlić 2014) kao uvodnu premisu u raspravi o nedostatnoj tjelesnoj aktivnosti u suvremenim uvjetima života u Republici Hrvatskoj. Autori iznose empirijske podatke o pozitivnim benefitima vježbanja za ljudsko zdravlje, ali i filozofska razmatranja o važnosti tjelovježbe, zaključivši kako „tjelesno vježbanje nije samo dobro jer nas čini sretnima, nego nas čini sretnima jer je dobro“ (isto: 320) budući da određen stupanj samoaktualizacije, samorealizacije i ispunjenja čovjek postiže onime što je Rawls nazvao *aristotelovskim principom*³ (Rawls 1999: 374). Zanimljivo je i istraživanje Kinkela, Đonlića i Morettija (Kinkela, Đonlić, Moretti 2008: 282-283) koje Berčić i Đonlić također koriste za ilustraciju negativnog trenda bavljenja sportom u Hrvatskoj. Prema istom istraživanju, provedenom na studentima prve i druge godine Filozofskog fakulteta u Rijeci (ak. god. 2006/2007), njih čak 92% smatra da je tjelesno vježbanje pozitivno za zdravlje, 73% vjeruje da sport ima niz pozitivnih efekata, ali se 59% ispitanika u slobodno vrijeme ipak ne bavi nikakvom sportskom aktivnošću. Zanimljiv je i podatak iz ovog istraživanja da čak 60% ispitanika smatra da nastava tjelesnog ne bi trebala biti obavezna.

³ Aristotelovski princip – ljudi uživaju u realizaciji svojih (urođenih ili stečenih) sposobnosti i taj je užitek to veći što se sposobnost više realizira.

1.3. Sportske institucije u Hrvatskoj

Sportske institucije u Hrvatskoj nastoje promijeniti ove trendove.

„Šport je u Hrvatskoj već desetljećima iznimno važan segment društvenog života, ali segment o kome se vrlo rijetko strateški i cjelovito promišlja. Šport inspirira pojedince, utječe na stvaranje zajedništva i dotiče cijelu naciju (osjećamo kolektivni ponos u postignućima naših individualnih športasa i ekipa), bio je i ostaje najbolji medij promocije, koji kontinuirano osigurava prepoznatljivost cijele zemlje.“ (*Nacionalni program športa 2019. – 2026. prema zdravoj i aktivnoj naciji ponosnoj na športske uspjehe*, 14)

Ovim riječima započinje „prvi razvojni akt planiranja i važno ishodište promišljanja i ostvarivanja budućnosti hrvatskog športa“, naslovljen “Nacionalni program športa 2019.-2026. prema zdravoj i aktivnoj naciji ponosnoj na športske uspjehe“ i usvojen na sjednici Hrvatskog sabora 12. srpnja 2019. godine. Dokument je zamišljen kao središnji dokument i program djelovanja Središnjeg državnog ureda za šport koji, po prvi puta u Republici Hrvatskoj, nastoji adresirati probleme u sportu i aktivnom politikom mjerodavno, sustavno i analitički ukazivati na probleme u sportu i na njih odgovoriti:

„Iako je šport djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, veliko je pitanje u kojoj su mjeri ostvareni preduvjeti za ostvarivanje takvih vrhunskih športskih rezultata? Omogućuje li današnja razina financiranja razvoj športova? Brinemo li o športskim građevinama? Jesmo li našim športasima osigurali normalan život i rad u tijeku i nakon športske karijere? Podržavamo li i na koji način šport u sustavu obrazovanja? Koliko smo kao nacija orijentirani ka zdravom i aktivnom životu? Upravo ova neka su od glavnih pitanja na koja nastoji odgovoriti ovaj razvojni akt planiranja koji definira temeljne odrednice i treba postati uporište športske politike u Republici Hrvatskoj.“ (ibid: 14)

Kao središnji akt i put prema aktivnoj politici sporta u Republici Hrvatskoj, *Nacionalni program športa 2019.-2026. zdravoj i aktivnoj naciji ponosnoj na športske uspjehe* postavlja i ciljeve s vizijom: „Hrvatska je zemlja športa kao načina života svih njenih građana i zemlja

prepoznatljiva po postizanju vrhunskih športskih rezultata“ (ibid: 82) te misijom: „Transparentno i učinkovito upravljanje sustavom športa kako bi svi dionici kontinuirano stvarali preduvjete za razvoj svih pojavnih/organizacijskih oblika športa“ (isto: 83). Opisamo se nastoji postići do 2026. godine i ono uključuje sljedeće stavke: 1) Osigurati preduvjete za razvoj športa, 2) Unaprijediti zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje i povećati promocijske vrijednosti športa, 3) Unaprijediti skrb o sportašima, 4) Uspostaviti sustavan i racionalan pristup upravljanja održivom športskom infrastrukturom, 5) Unaprijediti skrb o stručnim kadrovima u športu i 6) Unaprijediti sustav upravljanja u športu. Središnji državni ured za šport ove ciljeve nastoji postići transparentnošću planskoga procesa, multidisciplinarnošću pristupa, susretnim planiranjem, utemeljenošću na dostupnim podacima te suradnjom i uključivanjem dionika i javnosti, gdje se dionicima prvenstveno smatraju krovna športska udruženja u Hrvatskoj⁴ – Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, Hrvatski sportski savez gluhih, Hrvatski akademski sportski savez i Hrvatski školski sportski savez.

„Da bi mogao u potpunosti obavljati sve svoje funkcije, cjelokupan športski sektor mora se osnažiti, a mi kao dionici moramo dodavati vrijednosti radu naših partnera kako bi se opravdala svaka investicija u šport i kako bi bila u funkciji dobrobiti športa i interesa nacije.“ (isto: 15)

2. ACES Europe i Grad Prelog

ACES Europe i grad Prelog dva su vrhovna entiteta koja stoje iza ideje Europskog grada sporta u Hrvatskoj. ACES Europe pokretač je ove ideje na europskoj razini, dok je grad Prelog samo jedan od osvajača nagrade koje ACES dodjeljuje.⁵ Oba su svrstana u prvu grupu i analizira ih se kao početnu točku razvoja ideje Europskog grada sporta - ACES Europe kao pokretača i začetnika ideje koji tu ideju konstruira te grad Prelog kao osvajača nagrade koji ideju iza nagrade prilagođava svojim zahtjevima i prenosi je Priločancima.

Krovna organizacija koja stoji iza nagrade Europskog grada sporta u četirima kategorijama je ACES Europe, odnosno European Capitals and Cities of Sports Federation. ACES Europe na službenim internetskim stranicama za sebe kažu:

⁴ Pojam 'krovne športske institucije' nije prepoznat u zakonu, već ga dokument uvodi objašnjavajući da su ove organizacije svojim djelovanjem i važnošću prepoznate kao najvažnije za hrvatski sport.

⁵ Iako ACES Europe nije politička organizacija, već nevladina organizacija, u ovom se radu promatra kao subjekt koji pokreće promišljanje sporta i sportske politike u gradu Prelogu.

„ACES Europe je neprofitna organizacija sa sjedištem u Bruxellesu koja svake godine od 2001. dodjeljuje priznanja Europske prijestolnice, grada ('city'), zajednice i grada ('town') sporta. ACES Europe dodjeljuje titulu Europske prijestolnice sporta, inicijative koja je u Bijeloj knjizi dobila priznanje Europske komisije (čl. 50). Osim toga, ACES Europe službeni je partner Europske komisije u Europskom tjednu sporta. Obje činjenice pretpostavljaju prepoznavanje rada i aktivnosti ACES Europe.”
(<http://aceseurope.eu/about/>)

Zanimljivo je da ACES Europe nigdje jasno ne ističe ideju iza svojeg djelovanja. Na vlastitoj internetskoj stranici na više mjesta jasno ističu kako surađuju s Europskom komisijom, no o važnosti ove nagrade i ideji zašto se ona dodjeljuje na njihovim se mrežnim stranicama ništa ne može pronaći. Na internetskoj stranici ACES Europe više je puta moguće pronaći gore preveden citat, a umjesto jasno ispisane ideje iza nagrade postoji podstranica nazvana „Koristi nagrade”. Na ovoj podstranici ispisano je osam benefita koji Grad sporta može imati od ove nagrade, a gotovo svaki od ovih benefita prati i jedna kratka rečenica koja služi kao njegovo pojašnjenje. Koristi koje ACES spominje na ovoj podstranici su: međunarodno priznanje („Vaš će grad biti prepoznat kao ‘Master of Sport’ na europskoj razini.”), baština („Gradovi koji su nagrađeni građanima su ponudili bolju budućnost u sportu. Na primjer, u Antwerpenu, glavnom gradu sporta 2013. godine, broj aktivnih ljudi povećao se za 10%.”), medijska popraćenost („1,5 milijardi utjecaja godišnje putem televizije, radija, interneta i tiskanih materijala.”), povratak uloženoga („U Logornu, Europskom gradu (city) sporta 2014. godine, povratak uloženoga iznosio je 44,5 milijuna eura.”), aktivno povezivanje („Razmjenjivanje najboljih praksi s drugim gradovima i sudjelovanje na nekoliko kongresa.”), poboljšanje lokalnih sportskih politika, mogućnost dobivanja potpora Europske Unije („ACES Europe svake godine uključuje gradove u različite europske projekte i pozive.”) i novi dah života u gradu („Tijekom godine brojni događaji oživljavaju vaš grad. Primjerice, u Torinu, Europskoj prijestolnici sporta 2015. godine održano je 1000 sportskih događanja.”).

Iako nedostaje jasno izrečena ideja iza ove nagrade, kroz benefite nagrade koje ACES spominje može se naslutiti i eventualna ideja iza njena dodjeljivanja. Uloga ACES-a je ta da pronalazi i prepoznaje gradove koji ulažu u sport, a nagrada Grada sporta trebala bi služiti kao nagrada za izvrsnost kojom se želi nagraditi dosadašnja ulaganja u sport, potaknuti nove pozitivne

promjene u sportu na razini grada, dovesti nova ulaganja u sport u određenom gradu i potaknuti na nove sportske investicije u gradu. ACES Europe, iako im ne daje osobna financijska sredstva, svojom nagradom nastoji skrenuti pažnju na gradove dobitnike, a na njima je da nagradu iskoriste i izvuku benefite iz nje. Svakako, velik je problem što ideja iza ove nagrade nije izrečena jasno, što ACES na svojim mrežnim stranicama nema podstranicu posvećenu ideji iza ove nagrade ili što ona barem na neki način nije jasnije komunicirana. Problem je što je, naposljetku, ideja iza nagrade prepuštena nagađanju. Još jedan problem prepoznajem i u internetskoj stranici organizacije. Naime, stranica je neintuitivna, veoma važne stvari nedostaju ili nisu spomenute, a zatipci, čudne rečenične konstrukcije i gramatičke pogreške ne ulijevaju povjerenje u organizaciju, a posljedično niti u nagradu.

S druge strane istog novčića nalazi se grad Prelog. Grad Prelog nije se osobno kandidirao za nagradu Europskog grada sporta u Hrvatskoj, već je, prema riječima Željka Sokača, grad bio kontaktiran od strane ACES Europe-a da se kandidira za nagradu. Imajući to na umu, očito je da je ACES Europe prepoznao grad Prelog kao kandidata vrijednog nagrade, kao grad koji gaji sportske vrijednosti i ideju koji ACES nastoji prenijeti. Da ih ACES nije kontaktirao, nastavlja Željko Sokač, Prelog se za nagradu ne bi niti prijavljivao. Ova činjenica govori da se Prelog za nagradu nije niti sustavno niti posebno pripremao, nego je prepoznao dobru priliku koja im se ukazala i odlučio reagirati. Ista ova činjenica ne umanjuje vrijednost sredstava ulaganih u sport tijekom proteklih godina. Prelog posjeduje tri sportske dvorane s četvrtom u izgradnji na nešto više od osam tisuća stanovnika, nogometni klub NK Mladost Komet koji se bori u četvrtoj hrvatskoj nogometnoj ligi Sjever, jednog članom hrvatske nogometne reprezentacije U-15 godina starosti, mnoge biciklističke uspjehe, značajne rukometne i ribolovne uspjehe. Uz to, Prelog u sport planira uložiti preko milijun kuna u 2020. godini (Željko Sokač, 10. 12. 2019). Osim toga, u Prelogu djeluje preko trideset sportskih udruga okupljenih u Zajednicu sportskih udruga grada Preloga. Ovo su neki od podataka koje grad spominje u brošuri, a mnoge je istaknuo i Željko Sokač u razgovoru.

„Kako je Prelog iskoristio titulu? Pa sigurno se moglo bolje iskoristiti. Uvijek se može bolje. Iskoristili smo je na način da ju promoviramo i Prelog smo predstavili kao grad sporta prilikom nekih događanja koja su bila tu. Turnira, nogometnih turnira, svjetskog ribolovnog prvenstva koje je bilo u Prelogu ove godine.” (Željko Sokač, 10. 12. 2019)

Osim na ove načine, Prelog je sramežljivo koristio svoju titulu Europskog grada sporta. Na mrežnoj stranici grada www.prelog.hr, ova nagrada nije ni na jedan način istaknuta - niti na naslovnoj stranici niti među kategorijom „Europski projekti” te, naposljetku, niti na stranici podkategorije naslovljene jednostavno „Sport”. Osim ovoga, na istoj se stranici mogu pronaći tek dvije vijesti posvećene ovoj nagradi, obje iz 2018. godine. Prva prenosi vijest koju opisuju epitetom 'sjajna' kako je Prelog proglašen Gradom sporta, dok je druga vijest posvećena primanju priznanja Europskog grada sporta s kraja 2018. godine iz Bruxellesa (pristup 10. 9. 2020). Osim ove dvije vijesti, na mrežnim stranicama grada Preloga nije moguće naći spomena na titulu Europskog grada sporta. Možda su zato i razlozi zašto se eventualne ideje iza ove titule te razlozi nagrađivanja Preloga titulom Europskog grada sporta mogu prepoznati tek na dvama mjestima; na jednom od dvaju internetskih članaka na web stranicama grada te na prilogu tiskanom početkom 2019. godine ususret početku *mandata* Preloga kao Europskog grada sporta u Hrvatskoj.

„U popratnom pismu pristiglom u Grad Prelog, potpisanom od strane predsjednika udruženja ACES Giana Francesca Lupatellia, navodi se kako je Prelog zadovoljio sve glavne smjernice obitelji ACES: uživanje u vježbanju, spremnost za odricanje kako bi postigli ciljeve, osjećaj zajedništva, učenje fair – playa, poboljšanje zdravlja građana Preloga.” („Prelog - Europski grad sporta 2019!”, pristup 10. 2. 2020)

Željko Sokač napominje kako je osnovna ideja iza nagrade Europskog grada sporta zapravo širenje sporta. Drugim riječima, ACES nagrađuje europske gradove za koje vjeruje da su u mogućnosti uspješno prenijeti ideju važnosti sporta u svakodnevnom životu, a ovu je ideju grad Prelog odlučio prilagoditi svojim potrebama i željama, pretvorivši je u pojačano uključivanje djece u sportske aktivnosti grada. Ove dvije ideje spojene u jednu jedinstvenu poslužit će kao ishodište analize u nastavku.

3. Politika i sport

Dvije osobe koje po strukturi ovog istraživanja i hijerarhijskog modela koji istraživanje prati svrstane u ovu skupinu su Željko Sokač i Emilija Golubić. Budući da u Prelogu ne postoji izričito tijelo zaduženo za upravljanje sportom i sportskim aktivnostima u gradu, ovo dvoje

kazivača, prema svojem trenutnom zaposlenju, svojem dosadašnjem, ponajviše volonterskom radu vezanom uz sport i prema iskustvu u radu na pozicijama vezanim uz sport koje uključuju donošenje odluka, prepoznato je kao iznimno važno za sport u gradu Prelogu. Oboje su veliki zaljubljenici u sport, a ovu nagradu pozdravili su, prigrlili i prepoznali kao nagradu za svoje dugogodišnje aktivno i ponajviše volontersko djelovanje u sportu u gradu Prelogu.⁶ Oboje su izrazili razočarenje uzrokovano većim očekivanjima od titule Europskog grada sporta. Slažu se kako je grad Prelog ovu nagradu trebao bolje iskoristiti, a rezultati koje je donijela nagrada zanemarivi su ili čak nepostojeći: „Ja sam očekivala da će to biti bum. To bude sad wow. Al' nije se nikaj desilo.” (Emilija Golubić, 10. 2. 2019) Svakako, grad Prelog ostat će zauvijek zapisan kao Europski grad sporta u Hrvatskoj 2019. godine, no oboje se slažu kako titula neće imati nikakvog utjecaja na budućnost sporta u Prelogu.

Željko Sokač glasnogovornik je grad Preloga i radi u gradskoj upravi grada, a osobno je bio i voditelj projekta Preloga kao Europskog grada sporta u Hrvatskoj. Njegova povezanost sa sportom značajna je u gradu; dugo godina bio je povezan s rukometnim klubom, a trenutno obnaša funkciju predsjednika nogometnog kluba Mladost Komet; kluba kojem je dugo prije toga bio i tajnik. Željko ponešto neuforično opisuje selekcijski proces i odabir grada Preloga kao Europskog grada sporta u Hrvatskoj:

„... a sad mi smo među tim malim gradovima i dobili smo tu titulu Europski grad sporta u Hrvatskoj. Ja sam bio voditelj tog projekta. Nije bilo ništa veliko i posebno. Trebalo je na neki način popisati sve ono što imamo, došla je ta europska delegacija, pregledali su infrastrukturu, pregledali su i vidjeli broj djece koja se bavi sportom. To im je bilo osnovno kao i uključivanje osoba s invaliditetom i tako nešto. I na osnovu njihove ocjene mi smo bili pozvani u Bruxelles gdje smo bili prozvani Europskim gradom sporta u Hrvatskoj. Mi to imamo pravo isticati na svakom događanju.” (Željko Sokač, 10. 12. 2019)

A na istom tragu cijelo je njegovo raspredanje o ovoj temi. Željko smatra da je titula Europskog grada sporta u Hrvatskoj bila poziv da se neke stvari promijene nabolje. Iako grad, s obzirom na svoju veličinu i broj stanovnika, mnogo ulaže u sport, što Željko i ističe kao jedan od glavnih

⁶ Opaska autora.

razloga za dobivanja ove titule, u Prelogu se nije puno toga promijenilo otkako je postao Europski grad sporta u Hrvatskoj. Najvećeg krivca za to prepoznaje u Zajednici sportskih udruga grada Preloga koja je u središtu sportskoga života u gradu i koja na određen način zamjenjuje službeno gradsko tijelo zaduženo za sport u gradu.

„Mi u gradskoj upravi nemamo nikoga zaduženog za sport što je možda malo i šteta s obzirom na velik broj sportskih udruga koje tu djeluju (...) Zajednica sportskih udruga grada Preloga koja danas okuplja preločke sportaše, ali ih opet ne okuplja u onom smislu u kojem bi ih trebala okupljati. Ona ih okuplja pod nekakvim imenom, ali ta institucija nije zaživjela po meni onak' kak' bi trebala zaživjeti. Mi kao sportaši od nje nemamo nikakve koristi. Ona trenutno u Prelogu funkcionira samo da prebacuje novac koji grad daje udrugama. Ona je samo sredstvo prebacivanja novaca i apsolutno ništa drugo. Nažalost.” (Željko Sokač, 10. 12. 2019)

Zajednica sportskih udruga u gradu ne djeluje na način na koji bi trebala, prema Željkovu mišljenju. Ona bi trebala služiti kao savjetodavno sportsko tijelo u gradu. Mjesto gdje se klubovi i sportaši mogu obratiti za pomoć pri pronalasku financiranja, pomoć pri pisanju i provedbi projekata ili kao mjesto koje će biti ishodišna točka ka boljitku na sportskom planu u Prelogu. U trenutnom stanju zajednica služi kao posredničko tijelo između grada i udruga što ne bi trebala biti njena funkcija, odnosno barem ne u cijelosti, napominje Željko. Drugi problem Željko prepoznaje u činjenici da u gradu trenutno djeluje jako puno sportskih udruga zbog čega je nemoguće pokrenuti jednu veliku, značajniju investiciju, već se novac mora dijeliti na više od trideset dijelova. Ovu titulu Željko je prepoznao kao mogućnost da se funkcija Zajednice sportskih udruga u gradu promijeni: „Svatko normalan bi očekivao da 'oće!’” (Željko Sokač, 10. 12. 2019) te da počne aktivno sudjelovati na sportskom planu u gradu Prelogu. Kako do većih promjena na ovome planu nije došlo tijekom 2019. godine, Željko o ovoj situaciji priča s određenom frustracijom koju je u navrate nalikovala i na ljutnju: „Ta Zajednica sportskih udruga koja je naša krovna sportska organizacija je morala to iskoristiti. Ne mi kao klub ili grad. Nego oni su trebali.” (Željko Sokač, 10. 12. 2019). Ovo je pojačano činjenicom da se nije iskoristila prilika da sve počne funkcionirati onako kako on smatra da bi trebalo.

Svojevrsne frustracije potom su rezultirale određenom tugom koja se sve više ispoljavala, prelazeći s teme strukture sporta u gradu na temu grada Preloga kao Europskog grada sporta u

Hrvatskoj. Željko ovakve osjećaje gaji prema ovoj temi upravo zato jer ju je vidio kao veliku priliku. Ispočetka su to bile frustracije izazvane nemogućnošću mijenjanja sustava na bolje, a nakon svega ostao je osjećaj propuštene prilike i tuge. Željko je titulu vidio kao mogućeg katalizatora pozitivnih promjena po pitanju sporta u gradu, a iako je grad upravo nagrađen zbog svih pozitivnih stvari na sportskom planu, iz Željkovih je riječi moguće isčitati kako su to površne stvari koje skrivaju dublje i sustavnije probleme sporta u gradu Prelogu. Sport, za kojeg se s jedne strane dobiva europsko priznanje i nagrada, s druge je mjesto prijepora koje nije toliko savršeno koliko isprva izgleda. No, osim tuge, ostao je i ponos:

„To je titula koja je dobra, lijepa, uvijek bude ostala. Prelog uvijek bude ostao upisan na toj karti kao Europski grad sporta u Hrvatskoj 2019.”

„Titula Europskog grada sporta u Hrvatskoj sigurno nam je donijela jedan plus u imidžu Preloga kao sredine koja voli sport, koja prepoznaje sport, gdje djeluje puno sportskih udruga i koja kroz proračun izdvaja relativno puno za sport.”

„Tu titulu nitko neće uzeti. Mi smo bili Europski grad sporta.” (Željko Sokač, 10. 12. 2019)

Nastavlja:

„(...) ali da bi imali nekih benefita ili koristi opipljivih ne. Nažalost. A mi svi gledamo uvijek i tak nešto. Kako poboljšati neke stvari, uložiti u nešto.”

„Ja sam očekivao da ćemo mi preko te organizacije doći stvarno do prilike za nekakve projekt i neka ulaganja u našu infrastrukturu.”

S time dolazi i citat koji je pokrenuo i strukturirao ovo cjelokupno istraživanje:

„To je titula za koju se ne dobivaju apsolutno nikakva sredstva kojima bi vi mogli unaprijediti neku infrastrukturu. To je čisto titula te organizacije koja je takva kakva je.

Ta titula ne znači nekakva financijska sredstva kojima bi se tim sportašima moglo pomoći.” (Željko Sokač, 10. 12. 2019)

Ovaj financijski dio u potpunosti je izostao zbog čega Željko zaključuje kako ideja ove nagrade nije pomaganje gradovima kako bi se razvili na sportskom planu, već nagrađivanje onih gradova koji već u sport značajno ulažu i koji su na tom planu samostalnim sredstvima već postigli rezultate. Ova nagrada nagrađivanje je uspješnosti, izvrsnosti, a njena ideja je, zaključuje Željko, jednostavno širenje sporta. ACES Europe to želi postići nagrađujući gradove i prikazujući ih dobrim primjerima kvalitetnog ulaganja u sport.

Emilija Golubić povezana je sa sportom od svoje dvanaeste godine života. Tada se počela baviti rukometom zaigraivši za rukometni klub Prelog koji se tada natjecao u drugoj hrvatskoj rukometnoj ligi Sjever, prisjeća se. No kako je došla ozljeda, Emilija je nakon osam ili devet godina aktivnog bavljenja rukometom bila primorana napustiti parket. Ipak, nije daleko otišla. Ostala je usko povezana s klubom gdje je uskoro preuzela tajničke poslove. Nakon toga, njena je karijera krenula uzlaznom putanjom te je nedugo zatim postala i tajnica hrvatske ženske rukometne reprezentacije s kojom je obišla pola Europe i svijeta. S reprezentacijom je surađivala preko 25 godina. Iako danas više nije toliko povezana s rukometom, ostala je u tom sportskom svijetu, samo s druge strane - one operativne. Danas je u pedeset i šestoj godini života, aktivni član Hrvatskog olimpijskog odbora gdje obnaša već četvrti mandat u petnaest godina. Također, aktivni je član Rukometnog saveza Međimurja već dvadeset godina te je u izvršnim odborima Zajednica sportskih udruga gradova Preloga i Čakovca, što znači da će ju titula Europskog grada sporta u Hrvatskoj pratiti čak dvije godine.

Na tragu Željкова kazivanja je i Emilijino. Emilija se sa Željkom slaže da Prelog titulu Europskog grada sporta u Hrvatskoj nije iskoristio kako je trebao, a njeno kazivanje prate slični osjećaji kao i Željково. No, za razliku od Željкова kazivanja, Emilijino kazivanje prati naglašen osjećaj razočaranja koji je posljedica toga što se, na kraju, titula Europskog grada sporta nije poklapala s njenim prvotnim očekivanjima:

„Ja sam očekivala da će to biti bum. To bude sad wow. Bude došla lova. Međutim, niš' se nije iz toga desilo. Svi smo to potajno očekivali. Svi smo to očekivali. Nismo baš

nikaj osjetili. Možda samo u trenutku kad je to trajalo. Ja sam isto očekivala nešto napraviti.”

„Pa da, upravo da bi se nekaj napravilo. Kaj bi financijski, opipljivo bilo. Da bi dobili neka sredstva da se nešto napravi. Njima treba umjetna trava, dvorana,... Nešto što bi bilo što bi društvu koristilo mi smo mislili iz tih sredstava. Možda i dom za ljude s posebnim potrebama pa za djecu i tak. Al' ništa nismo dobili od grada sporta. Možda nam je čak to i veći trošak bil. Al' ipak je to veliko priznanje bilo. Ja sam više očekivala tih financijskih sredstava il' barem da možeš nešto napraviti. Neke prostorije, neku dvoranu.”

„Definitivno. Definitivno sam očekivala da ćemo više novci s tim projektima, programima, natječajima izvuć'. Već sam se tih programa za rukomet napisala do sim. Al' ništa kaj bilo bilo nekaj opipljivoga. Al' mislim da su i svi više od toga očekivali. Ali, nažalost...” (Emilija Golubić, 10. 12. 2019)

S druge strane, Emilija kaže kako se osjeća ponosno što je Prelog, njen grad, bio Europski grad sporta u Hrvatskoj 2019. godine jer kaže: „Veliko je to priznanje. Ne dobiva to svatko.” (Emilija Golubić, 10. 12. 2019). Ipak, sve je ostalo na očekivanjima i nadanjima, a malo se toga ili gotovo ništa nije promijenilo od dobivanja titule na sportskom planu u gradu Prelogu, pa Emilija naposljetku prilično negativno zaključuje: „Bolje je zvučalo, nego kaj je bilo. Te titule niš' ne znače.” (Emilija Golubić, 10. 12. 2019). Za razliku od Željka, Emilija krivca ne vidi u Zajednici sportskih udruga grada, već negdje drugdje:

„Samo kad bi ta zajednica sportskih udruga funkcionirala, al' možda niti predsjednik (Zajednice sportskih udruga) nije kriv. To bi trebal' netko tko je u gradskom vijeću. Gradonačelnik je isto rukometaš. Netko bi iz te sredine trebao nešto napraviti'. Treba neki operativac koji bi ih mogao usmjeravati.” (Emilija Golubić, 10. 12. 2019)

Ovo, razilazeće mišljenje Željka i Emilije rezultiralo je i svađom između dvoje zbog koje velik dio godine nisu niti pričali. Ipak, oboje se slažu kako je ova titula bila jedinstvena prilika da se Zajednica sportskih udruga ustroji kako bi u budućnosti mogla biti od pomoći sportskim udrugama, klubovima i sportašima u gradu. Zajedno s financijskim sredstvima, ovo je još jedna

stvar koja u Emiliji budi osjećaj razočarenja i zaključuje kako je Prelog isti grad kao i na početku godine te kako se ništa nije promijenilo (Emilija Golubić, 10. 12. 2019). Emilija je mišljenja da ono što ACES želi postići ovom titulom je jednostavno promicanje sporta.

Unatoč jednoj razlici u njihovu kazivanju, odnosno tko je trebao poduzeti inicijativu da se Zajednica sportskih udruga grada Preloga ustroji, Emilija i Željko slažu se u većini svojih mišljenja. Oboje su veoma ponosni na ovu titulu i smatraju je velikim postignućem grada te nečime što im nitko ne može oduzeti, nečime što su zaslužili.. No od ove titule nisu dobili onoliko koliko su smatrali ili čak očekivali da hoće. Oboje su očekivali financijska sredstva pomoću kojih bi se napravila infrastruktura i tako ubrzale pozitivne promjene na planu sporta u gradu. Saznavši kako ovu nagradu ne prate financijska sredstva, posljedično se javio manjak inicijative za ikakve druge promjene. Tako, na kraju, nijedna zajednica sportskih udruga nije doživjela nikakvu promjenu. Dakle, titula Europskog grada sporta u Hrvatskoj nešto je veoma pozitivno u viđenju ovo dvoje kazivača, a njihovi osjećaji razočaranja, ljutnje ili tuge dolaze zato jer su naprosto htjeli izvući nešto više iz nagrade, a moguće i zato što ne znaju hoće li opet doći prilika poput ove da se neke stvari poprave. Ideja koju ACES ovom titulom želi prenijeti jest jednostavno promicanje sporta, zaključuju oboje, pokazivanje važnosti sporta u svakodnevnom životu pojedinaca, i to ne samo odraslih osoba, već i djece i osoba s invaliditetom, za što je Emilija rekla da Prelog čini veoma dobro i prepoznala kao jedan od direktnih razloga za dobivanje nagrade. Grad Prelog odličan je primjer uključivanja ljudi u sport budući da svojim stanovnicima nudi mnogo oblika sportskih aktivnosti i značajan broj infrastrukturnih jedinica na nešto više od osam tisuća stanovnika. Uzevši sve u obzir, dodjeljivanje nagrade Europskog grada sporta u Hrvatskoj gradu Prelogu bio je veoma logičan izbor, a ovom nagradom, Željko i Emilija smatraju, ACES želi istaknuti Prelog kao pozitivan primjer na koji bi se drugi gradovi trebali ugledati. Zbog toga kažu da je ideja iza ove titule upravo širenje i promicanje sporta kao takvog.

Ova dva kazivanja otvaraju pitanje prenošenja značenja nagrade Europskog grada sporta sa struktura najviše vezanih uz politiku u gradu Prelogu na, u hijerarhijskom smislu, niže strukture i aktere u gradu. S evidentno simboličnim značenjem nagrade, koje su istaknuli i Željko i Emilija, upoznat je politički vrh grada te se otvara pitanje uolikoj je mjeri značaj nagrade komuniciran i prenesen na niže strukture grada koje nisu u svakodnevnoj komunikaciji s politikom, već samo sa sportom ili ni sa sportom ni s politikom u gradu Prelogu.

4. Sport bez politike

U drugu skupinu ovog istraživanja spada tek jedna osoba. Denis Golubić ima trideset i četiri godine i aktivni je sportaš koji nastupa za nogometni klub Mladost Komet na poziciji napadača. Denis je svrstan u drugu skupinu ovog istraživanja budući da se jedini od mojih kazivača trenutno aktivno bavi sportom, a osim što aktivno igra i trenira nogomet, trener je i mlade kategorije budućih nogometaša. Ono što je važno naglasiti za Denisa je i to da je, iz razloga što je povezan samo sa sportom, a odvojen od bilo kakve politike, svrstan u ovu skupinu prema hijerarhijskom modelu istraživanja. Denis je od svih kazivača bio najsažetiji u svojem kazivanju.

Činilo se kao da Denis nema previše toga za reći o tituli Preloga kao Europskog grada sporta u Hrvatskoj, a njegov odnos prema ovoj tituli je kao nešto što se njega ne tiče i smatra da kao sportaš nije dobio ništa od ove titule:

„Pa ne bih baš rekao da je pomogla ili da je došlo do velike promjene. Ne znam ni je l' do male došlo. Kak' je bilo prije tak' je i sada. Nije došlo do promjene koju vidim.”
(Denis Golubić, 10. 12. 2019)

Na sličnom tragu i Željko Sokač odgovorio je na ovo pitanje: „Pa konkretno ne. Ta titula ne znači nekakva financijska sredstva kojima bi se tim sportašima moglo pomoći.” (Željko Sokač, 10. 12. 2019). Uz to, Denis je kazao da zapravo niti ne zna koja je stvarna svrha ove titule: „Ne znam koja je svrha te titule. Je l' da se pomogne nekome ili nešto drugo.” (Denis Golubić, 10. 12. 2019). A kada sam Denisa pitao koja je ideja iza ove nagrade, rekao mi je:

„Znao sam da je Umag prije bio i kol'ko se razvija taj grad. Pa sam si mislio i kol'ko se Umag razvija da će to i tu biti. Mislio sam da je ideja da se neki grad ojača po pitanju sporta.” (Denis Golubić, 10. 12. 2019)

Na koncu svega ovoga, Denis ne vidi nikakve pozitivne pomake izazvane titulom Europskog grada sporta u Hrvatskoj dodijeljene Prelogu, no ipak tvrdi da mu je drago da je to bio Prelog.

Denis smatra da se ideja nije prenijela te da se ne vidi nikakav pomak po pitanju sporta u gradu Prelogu.

Ako na ikoga, titula se Europskog grada u Hrvatskoj trebala odnositi na ovu skupinu u istraživanju, odnosno na aktivne sportaše u gradu. No, sudeći prema kazivanju Denisa Golubića, on pozitivne pomake po pitanju sporta u gradu i svom klubu nije primijetio.⁷ Možda se prema uspješnosti prenesene ideje najbolje i može ocijeniti uspješnost projekta Preloga kao Europskog grada u Hrvatskoj, a ako je tako, moguće je primijetiti da aktivni sportaš u gradu Prelogu, Denis Golubić pozitivne pomake za vrijeme trajanja Prelogove titule nije primijetio. Dapače, Denis niti ne razumije što cjelokupna titula znači za pojedini grad, a na moje pitanje ideje iza titule morao je nagađati prema svojim osobnim vjerovanjima, odnosno nije imao kvalitetne izvore informacija iz kojih bi mogao znati točno koja je ideja iza titule. Zanimljivo je da je već na prvom stupnju nakon onog političnog (poglavlje „Politika i sport”) moguće primijetiti polaganu promjenu ideje od one koju titula želi prenijeti. Iza Denisovih riječi stoji vjerovanje da titulu prate i određena novčana sredstva te zato govori da je ideja iza titule ojačati grad po pitanju sporta. Jasno, Denis ovo nije niti mogao primijetiti i kod njega je ovo rezultiralo nezainteresiranošću i eventualnom zbunjenošću s pitanjima što zapravo znači i donosi titula Europskog grada sporta u Hrvatskoj. Problem koji se ovdje da naslutiti je manjak komunikacije već na ovoj prvoj razini, između politike i sportaša, odnosno vrhovnoga tijela zadužena za sport na području grada prema direktnim korisnicima sportskih programa, infrastruktura i aktivnosti, to jest sportašima. Ovdje je važno uočiti kako vrhovno političko tijelo, u ovom slučaju grad i Zajednica sportskih udruga, uopće nisu nastojali prenijeti ideju titule Europskog grada sporta sportašima tako da je njihova ideje iza nagrade ostala samo na nagađanjima.

5. Bez politike, bez sporta

U hijerarhijski posljednju skupinu ovoga istraživanja spadaju dvije kazivačice - Valerija Golubić i Sanela Horvatić. Istraživanje ih je obje smjestilo u posljednju skupinu budući da se nijedna aktivno ne bavi sportom u ovom trenutku života, a niti jedna niti druga nisu povezane s politikom u gradu Prelogu ni na jedan način. Od dvije, jedino je Valerija istaknula da se u mladosti bavila nogometom. Kod dvije kazivačice iz posljednje skupine mogao se prepoznati

⁷ Budući da je ova skupina u istraživanju zastupljena samo s jednim kazivačem, mišljenja kazivača nije moguće uzeti kao relevantna niti mjerodavna, već će se stavovi i razmišljanja Denisa Golubića promatrati u strukturi rada prema njegovim osobnim stavovima.

značajno različit pogled na titulu Europskog grada sporta. Dok je Valerijin stav prema tituli više nonšalantan i pasivan, Sanelin stav je znatno aktivniji te je čak i na razgovor sa mnom stigla s pripremljenim pitanjima koja i nju osobno muče u vezi Preloga i titule Europskog grada sporta.

Valerija priča kako je čula da je Prelog Europski grad sporta u Hrvatskoj, ali, priznaje, ništa više od toga nije saznala: „Ja sam čula grad Prelog Grad sporta i sad rek'o 'ajde da stvarno i utipkam Google i izbacim mi, ali ništa konkretno ne znam. Da smo dobili tu plaketu.” (Valerija Golubić, 10. 12. 2019). Valerija tvrdi da je za nagradu znala dosta dugo, no da joj je ostalo negdje u podsvijesti i da dugo nije razmišljala o tome: „Nisu to stvari koje su mi u životu bitne.” (Valerija Golubić, 10. 12. 2019). Također, Valerija kaže i da nije imala ikakva očekivanja kada je saznala da će Prelog biti Europski grad sporta u Hrvatskoj 2019:

„Pa iskreno nikaj previše jer vidiš da mi je ostalo tu negdje iza u pozadini mozga. Pa nikaj. Mislila sam da su na temelju nečega oni to dobili kao nagradu. Više sam mislila da je to nagrada, nego titula. Nisam imala nekih dugoročnijih očekivanja.” (Valerija Golubić, 10. 12. 2019)

Osim što nije imala očekivanja, također priznaje da tijekom godine nije vidjela pozitivne pomake na sportskom planu u gradu: „Niš' mi ne dolazi na pamet. Vrtić se obnovio, ali nemamo dvoranu u vrtiću. Imali smo ribičko prvenstvo. Jedino to. Al' to bi vjerojatno bilo i bez obzira na Europski grad sporta.” (Valerija Golubić, 10. 12. 2019). Na pitanje koja je cjelokupna ideja Europskog grada sporta, Valerija je rekla da ne zna, ali da je moguće da je ideja promoviranje ideje sporta općenito. Na kraju Valerija zaključuje:

„Ne znam na kraju kol'ko je to uspješno. Ako bi išli po Prelogu i da pitaš ljude koji nemaju veze sa sportom. Ne znam kol'ko bi njih uopće znalo za to. Možda jesu pročitali, ali da su se išli interesirati, da l' je to bio neki projekt, da l' se s tim dobilo nešto, to ne.” (Valerija Golubić, 10. 12. 2019)

Sanelin stav i pristup temi Europskog grada sporta u Hrvatskoj potpuno je drugačiji od onog Valerijinog. Sanelin pristup prepoznao sam kao aktivan, a na razgovor sa mnom stigla je

pripremljena i sa željom da mi ukaže na neke detalje u vezi Europskog grada sporta za koje vjeruje da se moraju istaknuti, a za koje na druge načine ne bih ni mogao čuti. Sanela mi je jasno ukazala na neke stvari koje ona smatra problematičnima u cjelokupnoj ideji Europskog grada sporta u Hrvatskoj, odnosno u Prelogu kao Europskom gradu sporta.

Cjelokupni razgovor Sanela je sa mnom vodila u nekakvoj vrsti glasnijeg šapta, s vremena na vrijeme kradomice bacajući pogled na stol pokraj sebe, gdje su nekoliko metara dalje sjedili gotovo svi moji ostali kazivači. Bilo mi je jasno da Sanelina mišljenja ostali ne bi dočekali blagonaklono, a moguće i da bi njene riječi izazvale i neslaganje među mojim kazivačima, no s druge strane, Sanelin stav jednako je kritičan prema ideji Europskog grada sporta kao i svi drugi.

Sanela nije ćaskala niti ćaska, već je odmah počela bez da sam postavio pitanje:

„Po meni, titula je bespotrebna. To je samo bacanje novaca na nekakvu reklamu koja bude trajala godinu dana jer sustavno ulaganje u sport u Prelogu kroz prizmu Zajednice sportskih udruga postoji više od 30 godina.” (Sanela Horvatić, 10. 12. 2019)

Odmah nakon toga nastavila je s onime za što vjerujem i da je razlog ovakvog njenog razgovornog tona sa mnom:

„I ono što me izuzetno ljuti je ovak'. Nesrazmjer u odnosu odvajanja gradskog novaca iz proračuna prema udrugama i ustanovama i ljudima i ovima koji se bave kulturom i obrazovanjem i ovima u sportu. To je jasno vidljivo i transparentno. Do tih je podataka lako doći. Dvostruko više dobivaju sportske udruge s time da za sljedeću godinu projekcija proračuna napisana takva da će Zajednica sportskih udruga dobiti 193 tisuća kuna više nego je dobila ove godine pa se onda taj jaz još više povećava. Ono na kaj bih upozorila je da ako se toliko novaca daje sportskim udrugama zašto opet među njima postoji veliki jaz, odnosno prevelika izdvajanja za nogomet i rukomet u odnosu na ostale sportove poput stolnog tenisa, šaha, trkačkog ili biciklističkog kluba koji bez

infrastrukture, bez trenera isključivo ovise o svojim članovima i entuzijastima, a postižu bolje rezultate od nogometnog i rukometnog kluba koji imaju plaćene trenere. S time da nogometni i rukometni klub ubiru mjesečne članarine u savezu su na županijskoj i državnoj razini te im se uvijek nađe neki izdašniji sponzor. Konkretno za nogomet je to lokalna firma Komen, a za rukomet HEP. Ono što me brine je nesrazmjernost o odlučivanju o dodjeli financijskih sredstava i ono kaj me brine je da ako je Prelog prijatelj djece zašto smo jedini grad bez stipendija, a imamo 200 tisuća kuna za povećanje uloga u sport.” (Sanela Horvatić, 10. 12. 2019)

Svakako, bilo mi je očito da je Sanela na razgovor sa mnom došla pripremljena i ukazati mi na neke stvari koje ona prepoznaje kao nepravedne. Nakon toga, Sanela je ovaj dio razgovora i zaključila s pitanjem: „Da li je to zato što je glasnogovornik Preloga ujedno i predsjednik nogometnog kluba, a naš gradonačelnik ujedno bivši rukometaš i o tom bi se dalo.” (Sanela Horvatić, 10. 12. 2019). Jasno je da je Sanela očekivala jako puno od ove nagrade, no iznenadilo me kada sam saznao da bi nju i mali pomaci zadovoljili, poput onih koje predlaže:

„Pa očekivala sam možda ponuđenu prizmu raznoraznih sportskih sadržaja u gradskom dječjem vrtiću koji i dalje ostaje bez ikakvog sportskog sadržaja. Možda sufinanciranje uključivanja djecu u sadržaje poput plivanje ili trčanja. Ili da se omogući onima socijalno ugroženima i da im se prilika da vide kako je biti uključen u neki vid sporta. Toga nema. I ja konkretno nemam niti jedan opipljiv materijalni dokaz osim te pisane preambule i slike iz Bruxellesa da smo mi nešto time dobili. Tu ima cijeli niz pisanih projekata jačanja biciklističke ture i cikloturizma, međutim to je nevezano uz ovu titulu. Nema ničega za djecu što bi Prelog kao grad prijatelj djece trebao imati. I to potiče na revoltiranost i upitnike nad glavama.” (Sanela Horvatić, 10. 12. 2019)

Dodatak na njenu revoltiranost je i financijska strana Europskog grada sporta: „Uopće nisam upoznata s tom činjenicom. Pretpostavljam da je, ali tko se time bavi i tko se time okoristio i da li ćemo vidjeti nekakav dugoročno opipljiv plod tog statusa isto mi je upitno.” (Sanela Horvatić, 10. 12. 2019).

Sanela zaključuje da ona kao stanovnica grada Preloga ništa od ove titule nije dobila. Nije se napravila nijedna klupica, nijedna staza se nije asfaltirala niti se učinilo išta što bi prosječan čovjek očekivao da ova titula može donijeti jednom gradu poput Preloga. Na kraju, na pitanje koja je ideja iza ove titule Sanela daje zanimljiv odgovor:

„Iskreno nisam uopće razmišljala kroz tu prizmu do sad konkretno ovog pitanja. Ono što mi se sviđa u toj ideji Europe je ta bezgraničnost, otvorenost i jednakost u pristupu. Možda ta velika titula za mali grad potiče tu europeizaciju i osjećaj pripadnosti. Ideju pripadnosti i jednakosti kroz sport jer se u sportu te granice pomiču. Jer sport briše granice.” (Sanela Horvatić, 10. 12. 2019)

Ova skupina izuzetno je zanimljiva u strukturi ovog istraživanja jer ona uključuje dvije osobe s potpuno oprečnim stavovima. Valerija je, s jedne strane, pasivna prema ovoj temi te je naglasila kako se time nije zamarala. S druge strane je Sanela koja, iako također nije aktivno uključena u sport grada, ipak prepoznaje neke nepravедnosti za koje je smatrala da ih treba podijeliti sa mnom. Stoga su i sličnosti između moje dvije kazivačice dosta malene, a najviše se ističe njihov značajno drugačiji pogled na cjelokupnu ideju titule Europskog grada sporta. Dok je Valerijin jedan opći za koji bi se lako mogao pretpostaviti da ga jedna velika sportska institucija nastoji i želi prenijeti, Sanelina je ideja produkt većeg razmišljanja i promatranja ove teme. Naposljetku, u trećoj skupini, odnosno onoj najudaljenijoj od mjesta širenja ideje, nalaze se moje dvije kazivačice sa znatno drugačijom idejom koju je ova titula nastojala prenijeti. Uz to, kao i u pretposljednjoj skupini, priča o financijskim sredstvima još se jednom iskristalizirala kao problematična i kao informacija o kojoj nitko ne zna previše. Obje kazivačice reaguju na to pitanje drugačije - Valerija u skladu sa svojim prijašnjim stavovima o temi, pričajući kako ona ne zna previše niti kako je pričala s nekime na tu temu, dok Sanela zauzima stav i želi postaviti pitanja o statusu novca koji je dobiven od Europe, uvjerena kako titulu prate financijska sredstva. Obje reakcije, po meni, očekivane su reakcije koje nastaju i dolaze s nedostatkom informacija. Ovdje se, još jednom, može prepoznati usporen ili nikakav protok informacija koji je na kraju rezultirao ovakvim reakcijama ljudi koji nisu povezani ni sa sportom ni s politikom u gradu Prelogu.

Dvije kazivačice otvaraju pitanja šire važnosti sporta za lokalnu zajednicu postavljanjem pitanja što sport znači za jedan grad i kakav bi sport u gradu trebao biti. U tom smislu, ova je titula

Europskog grada sporta katalizator ovih pitanja. Osim toga, kazivačice propituju i političke prioritete po pitanju sporta u gradu te političku strukturu upravljanja sportom u gradu. Ovo se ponajviše kristalizira kroz pitanje o raspodjeli javnog novca i ulaganja u sport, no i kroz netransparentno upravljanje sportom u gradu, što je i rezultiralo time da obje kazivačice nisu previše informirane o značaju i tek simboličkoj važnosti nagrade za grad. Obje su istaknule kako su u vezi ove nagrade više prepuštene stvaranju osobnih stavova te se slažu kako je manjkalo jasne komunikacije vezane uz nagradu. Nedovoljno komuniciranje nagrade i njene važnosti dovelo je obje kazivačice do toga da preispitaju i dublju strukturu funkcioniranja sporta u gradu. Iz ovih kazivanja pokazuje se da politički vrh nije prenio značenje titule na odgovarajući način, a došavši do aktera koji nisu aktivno povezani niti s politikom niti sa sportom u gradu, moguće je ovo i jasno uočiti. Također, na primjeru mojih kazivačica, ovaj manjak komunikacije nije rezultirao samo skeptičnošću prema tituli Europskog grada sporta za grad Prelog, nego je otvorio i dublja pitanja i probudio sumnju u sam način funkcioniranja gradske vlasti i političke prioritete u gradu.

6. Zaključak

Najvažniji zaključci ovoga istraživanja su na koji način i uolikoj mjeri politika doista utječe na sport u jednome gradu. Grad Prelog kao grad koji sustavno i sve više ulaže u sport, koji ima infrastrukturu, značajan broj i profesionalnih sportaša i rekreativaca te koji se ponosi svojim sportskim manifestacijama i uspjesima, zaslužen je dobio titulu Europskog grada sporta u Hrvatskoj. Ovo su Priločanci vidjeli kao krunu sustavnog ulaganja u sport i napornog rada na pitanjima sporta u gradu. Stoga su se svi moji kazivači složili rekavši da se osjećaju ponosno ili sretno što je upravo njihov grad Europski grad sporta 2019. u Hrvatskoj. Ono što također povezuje sve moje kazivače je i, s druge strane, osjećaj nezadovoljstva, propuštene prilike i neostvarenog potencijala. Zanimljivo je kako svi kazivači dijele ove osjećaje, ali i kako svi do njih dolaze ili kod njih to uzrokuju drugačije okolnosti.

Počevši od dviju osoba koje su svrstane u prvu skupinu istraživanja – Željka Sokača i Emilije Golubić – možemo zaključiti da prepoznaju ideje koje ACES Europe želi prenijeti dodjeljujući ovu nagradu. To je i razumno budući da je Željko voditelj projekta „Prelog kao Europski grad sporta 2019.“, a Emilija je, zbog svojeg dugogodišnjeg iskustva na važnim rukovodećim pozicijama u sportu grada, županije, pa čak i na nacionalnoj razini (radeći u Olimpijskom

odboru), gradu Prelogu pomogla kao svojevrsni konzultant, zbog čega je cijelo vrijeme bila u bliskom dijalogom s gradom u vezi ove nagrade. Oboje su nagradu prepoznali kao priliku da se sport u gradu podigne na višu razinu te da se određeni problemi po pitanju sporta u gradu konačno dovedu u red. Oboje su se s ovim problemima susreli tijekom svojeg dugogodišnjeg bavljenja sportom, a onda i u volonterskom radu u sportu u gradu. Propuštena prilika rezultirala je nezadovoljstvom Željka i Emilije, koje osjećaju jer smatraju da je ovo bila odlična prilika da se neke stvari poslože i počnu funkcionirati kako smatraju da bi bilo optimalno. Prije svega, ovdje ističu rad Zajednice sportskih udruga grada Preloga.

Već na drugoj stepenici, došavši do jedinog aktivnog sportaša obuhvaćenog ovim istraživanjem, moguće je primijetiti početak distorziranja originalne ideje koju ACES Europe želi prenijeti dodjelom titule Europskog grada sporta. Denis Golubić smatra kako je ideja iza titule jačanje gradova po pitanju sporta. Denis pretpostavlja da su ovu titulu popratila financijska sredstva, a njegovo nezadovoljstvo titulom proizlazi iz toga što on kao sportaš pozitivne pomake po pitanju sporta u gradu Prelogu nije osjetio, vidio niti doživio, a nadao se da hoće. U posljednjoj istraživanoj skupini moguće je na prvu primijetiti dvije emocije – pasivnost i revoltiranost - kao dvije svojevrsne krajnosti. Valerijina nezainteresiranost produkt je nezaokupljenosti politikom i stavom da se ona u to ne miješa, ne razmišlja previše o tome i da se po tom pitanju ništa ne može promijeniti. Sanelin stav je u potpunosti drugačiji. Sanela iskazuje jasnu ljutnju postavljajući pitanja izazvana nedovoljnom komunikacijom značenja titule Europskog grada sporta prema ovoj skupini ljudi u gradu. Valerija je pogodila jednu od ideja titule, sama ju je opisala kao *lucky guess* te je rekla kako o ovome nije imala nikakvih saznanja osim jednog novinskog članka koji je pročitala početkom godine. Sanela ideju iza nagrade vidi kao kompleksniju i uklapa je u veću, transnacionalnu ideju koju zastupa veći politički subjekt, Europska Unija, o čemu govori i Robert Parrish: „Sport je prepoznat kao alat kojime EU može učvrstiti svoju sliku u očima građana“ (Parrish 2003: 5).

Istraživanje je potvrdilo da se ideja iza dodjeljivanja titule Europskog grada sporta, počevši od tijela koje dodjeljuje nagradu do raznih društvenih skupina različitog intenziteta svakodnevne povezanosti sa sportom i politikom, mijenja. Razlog navedenog vidljiv je ponajviše iz razočarenja prve skupine istraživanja (onom najviše povezanom s politikom) ovom titulom, odnosno velikim očekivanjima od titule koja se nisu dogodila. Titula Europskog grada sporta svojevrsna je nagrada za izvrsnost, a velik problem je i taj što sam značaj ove nagrade nije ispočetka pravilno komuniciran mojim kazivačima. Tako se već početkom 2019. godine rodilo

nezadovoljstvo koje se nastavilo kroz cijelu godinu. Ipak, kazivači su neovisno o izostanku financijskih sredstava titulu prepoznali kao priliku za pokretanje rada Zajednice sportskih udruga grada Preloga koja bi, prema njihovom mišljenju, trebala biti središnje mjesto za sve sportske inicijative u gradu. No, osim prvotne euforije, ovo je ostalo samo na riječima. Kako je uzbuđenje splasnulo već na prvoj stepenici, nije ni postojao razlog da se ideja prenosi na niže strukture u gradu. Moji kazivači iz prve skupine i sami su rekli da je nagrada lijepa te da su ponosni, ali da od te nagrade grad ništa ne dobiva. U svjetlu te rečenice, grad nije ni imao potrebe širiti značenje titule Europskog grada sporta budući da je i sam njome ostao razočaran. Ostale ispitane skupine su, dakle, ostavljene same sebi da otkriju značenje iza titule Europskog grada sporta. U ovom je slučaju letargičnost politike najviše doprinijela distorziji tek simboličkog značenja ideje titule Europskog grada sporta.

Grad nije prepoznao titulu kao nešto od čega može izvući korist – bilo da je to dodatna validacija trenutne političke strukture grada ili razvoj sporta na području grada. Za rasvjetljavanje ovog društvenog fenomena od pomoći mogu biti teorijske postavke talijanskog političkog filozofa Antonia Gramscija koji je, nakon što se pobunio protiv fašističkog režima i završio u zatvoru, istražio zašto se društva ne bune protiv eksploatirajućih kapitalističkih struktura poput fašizma. Gramsci zaključuje kako vladari zadržavaju vlast objašnjavajući kako: 1) u sadašnjosti se ne može živjeti bolje nego što se to živi trenutno i pod trenutnim režimom, 2) svaka dobra stvar koju ljudi proživljavaju je poradi dobre volje vladajuće strukture i 3) mijenjajući trenutnu strukturu, narod bi ugrozio sve ono do čega im je trenutno stalo (Gramsci 1951). Iako Gramsci nikada nije direktno pisao o sportu, zaključio je kako vladajuće strukture mogu najlakše zadržati vlast omogućujući ljudima uzbudljiva nova iskustva. Drugim riječima, sponzorirajući popularne zabavne događaja, vladajući mogu najlakše zadržati svoje pozicije bez korištenja straha i prijatni kao alata (Coakley 2007: 74). Gramscijeva analiza može objasniti zašto su velike korporacije spremne uložiti jako puno novaca u sportska događanja, ali i zašto su novac i sport toliko brzo postali nerazdvojivi pojmovi. Korporacije žele da ih ljudi povezuju s onime što ljude uzbuđuje i čini sretnima i upravo će zato platiti milijunske iznose kako bi se njihova reklama prikazala na poluvremenu NFL-a. U svjetlu Gramscijeve teorije moguće je zaključiti kako grad Prelog nije prepoznao korist u tituli Europskog grada sporta. Ovo najvećim dijelom prepoznajem u izostanku financijskih sredstava kojima bi grad najjasnije mogao pokazati napretke na sportskom planu grada. Drugim dijelom, grad nije prepoznao titulu ni kao nešto čime bi mogao ojačati validaciju vladajuće strukture na području grada. Vladajuća struktura u Prelogu nije iskoristila titulu za samohvalu vodstva grada kao onog koje je Prelogu donijelo

titulu Europskog grada sporta,⁸ vjerojatno zato što uprava grada titulu nije prepoznala kao nešto čime bi mogla postići značajniju političku validaciju.

Ipak, politika i sport ostaju nerazdvojni pojmovi. U ovome slučaju, nedostatak tog političkog u sportu rezultiralo je nepovjerenjem prema politici i razočarenjem u politiku. Ova letargičnost politike prouzročila je ne samo nepovjerenje, već otvorilo i veća pitanja o političkoj strukturi grada, raspodjeli javnog novca i druga pitanja kod Sanele Horvat. U gradu Prelogu tijekom 2019. godine sport je postao mjesto komunikacije i mjesto koje, budući da je politika na ovo reagirala u tolikoj mjeri nezainteresirano, pobudila cijeli niz pitanja i negativnih konotacija. Jer sport je, između ostalog, nepobitno i mjesto komunikacije te socijalizacije.

Istražujući mali tekšaški gradić 1999. godine Doug Foley se fokusirao na istraživanje sporta i procesa socijalizacije u gradu. Pričajući s lokalnim stanovništvom, Foley je zaključio kako priče stvarane oko sporta u gradu⁹ reafirmiraju postojeće načine odvijanja *stvari*¹⁰ u gradu. Sport je ustvari mjesto za održavanje struktura društvene nejednakosti jer su, kroz priče o srednjoškolskom američkom nogometu, ispitanici reinterpreterali stanja koje svakodnevno pronalaze u društvu. Sport je u ovom slučaju poslužio kao medij kroz koji su se društvene nejednakosti u gradu prenosile (Foley 1990). Ako Foleyevu teorijsku postavku prenesemo na primjer grada Preloga, a ponajviše na kazivanje Sanele Horvat koja je najizričitije izrazila svoja mišljenja oko titule Europskog grada sporta, moguće je zaključiti kako je sport poslužio kao medij putem kojeg je Sanela prenijela svoja razmišljanja o cjelokupnoj politici grada. Pitanja koja je podigla o raspodjeli javnog novca, netransparentnosti trošenja javnog novca i favoriziranju prilikom izrade proračuna i financiranja nisu vezana isključivo uz sportske politike u gradu, već su veći problemi cjelokupne politike grada koje je Sanela dobila priliku izraziti putem politike sporta za vrijeme trajanja titule Europskog grada sporta grada Preloga. Slična razmišljanja moguće je zamijetiti i u kazivanjima Željka Sokača i Emilije Golubić, no budući da su oboje znatno bliže politici sporta u gradu, njihova su se kazivanja preciznije usmjerila na detektiranje problema u sportu u gradu. Ipak, u oba kazivanja moguće je uočiti

⁸ Za ilustraciju rečenog moguće je iskoristiti parlamentarne izbore 2020. godine u Republici Hrvatskoj gdje je vladajući HDZ naglašavao kako su oni Vlada koja je pobijedila koronavirus.

⁹ Sport koji je Doug Foley istraživao bio je srednjoškolski američki nogomet, jako važan za veliki broj stanovnika.

¹⁰ *How things are*

sličnosti s kazivanjem Sanele Horvat koje pokazuje kako je sport poslužio kao mjesto za reafirmiranje društvenih struktura.

Politika je u ovom slučaju titule Europskog grada sporta mogla (i trebala) bolje reagirati i objasniti tek simbolično značenje nagrade. Prvotno razočaranje nagradom koje sam prepoznao kod Željka i Emilije rasteglo se tako cijelom kazivačkom paletom, a ono je posljedično uzrokovalo i nepostojanje volje za razgovor o istoj. Grad nije želio govoriti o tituli Europskog grada sporta i nije ju prepoznao kao važnu temu za razgovor, a ljudi su ostali razočarani jer grad ne koristi dobivenu priliku i eventualna sredstva na način na koji oni misle da bi se sredstva i ova prilika trebale iskoristiti. Komunikacija između ove dvije strane, političkog i svjetovnog, u ovom slučaju nije postojala.

Prelog je grad koji mnogo ulaže u sport. Grad koji ima dobru sportsku infrastrukturu i koji sport drži kao važnu stavku u financijskoj strukturi gradskoga budžeta. Ako išta, ova titula možda je pomogla Prelogu da prepozna svoje slabosti na sportskome planu i u budućnosti ih i riješi. Razmišljajući na tom tragu, posljednji cilj *Nacionalne strategije športa 2019. – 2026.* govori upravo o ovome problemu, istaknuvši kao jedan od ciljeva sportske politike upravo unapređenje sustava upravljanja u športu. Grad Prelog, stoga, možda nije sam u ovome problemu budući da je isti prepoznat na nacionalnoj razini te da je donesena strategija koja je imenovala ovaj problem i za zadatak ga uzela riješiti do 2026. godine.

7. Kazivači

- Emilija Golubić - 56 godina, Prelog, 10. 12. 2019.
- Željko Sokač - 44 godine, Prelog, 10. 12. 2019.
- Valerija Golubić - 37 godina, Prelog, 10. 12. 2019.
- Denis Golubić - 34 godine, Prelog, 10. 12. 2019.
- Sanela Horvatić - 38 godina, Prelog, 10. 12. 2019.

8. Literatura

1. ANDREWS, Matt, Stuart RUSSELL i Douglas BARRIOS. 2016. *Governance and the Challenge of Development through Sports: A Framework for Action*. Massachusetts: Center for International Development at Harvard University.
2. ARBENA, Joseph. 1988. *Sport and Society in Latin America: Diffusion, Dependency and the Rise of Mass Culture*. New York: Greenwood Press.
3. BARTOLUCI, Mato i Sanela ŠKORIĆ. 2008. „Uloga menadžmenta u sportskoj rekreaciji“. U: *Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Hrvatske*, ur. Boris Neljak. Poreč: Hrvatski kineziološki savez, 464-469.
4. BENNET et al. 1975. *Comparative Physical Education and Sport*. Baltimore: Lea and Fabiger.
5. BERČIĆ, Boran i Venio ĐONLIĆ. 2014. „Tjelesno vježbanje u suvremenim uvjetima života“. U: *O Sportu Drugačije – Humanistički aspekti sporta*, ur. Ivana Zagorac. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo, 311-322.
6. COAKLEY, Jay. 2007. *Sport in Society: Issues and Controversies*. New York: McGraw–Hill.
7. FOLEY, Douglas E. 1999. „High school football: Deep in the heart of south Tejas“ U: *Inside sports*, ur. Jay Coakley & Peter Donnelly. London: Routledge, 133-138.
8. FOLEY, Douglas E. 1990. „The great American football ritual: Reproducing race, class and gender inequality“. *Sociology of Sports Journal* 7/2:111-135.
9. FRISBY, Wendy i Pamela PONIC. 2013. “Sport and Social Inclusion”. U: *Sport Policy in Canada*, ur. Lucie Thibault i Jean Harvey. Ottawa: University of Ottawa Press, 381-403.
10. Grad Prelog. 2019. *Kandidat za europski grad sporta 2019*. Prelog.
11. GRAMSCI, Antonio. 1951. *Pisma iz zatvora*. Zagreb: Državno izdavačko poduzeće Hrvatske.
12. HARDMAN, Kenneth. 2002. *European Physical Education/ Sport Survey*. Strasbourg: Council of Europe.
13. HARDMAN, Kenneth i Joe MARSHALL. 2000. “The State and Status of Physical Education in Schools in International Context”. *European Physical Education Review* 6/3:203-229.

14. HOULIHAN, Barrie. 1997. "Government, sport and policy-making". U: *Sport, Policy and Politics: a Comparative Analysis*. Routledge London and New York, 22-61.
15. HOULIHAN, Barrie i Hilmar ROMMETVEDT. 2006. "Comparing Sport Policies in Economically Developed Countries", rad predstavljen na ECPR Joint Sessions of Workshops, Nikozija, Cipar, 25–30 travanj.
16. KINKELA, Dragan, Veno ĐONLIĆ i Viktor Moretti. 2008. „Stanje i perspektive razvoja nastave Tjelesne i zdravstvene kulture na fakultetima Sveučilišta u Rijeci“. U: *Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Hrvatske*, ur. Boris Neljak. Poreč: Hrvatski kineziološki savez, 304-310.
17. „NACIONALNI PROGRAM ŠPORTA 2019. – 2026. prema zdravoj i aktivnoj naciji ponosnoj na športske uspjehe“. *Narodne novine* 69/2019. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_07_69_1394.html (pristup 29. 9. 2020.).
18. PARRISH, Robert. 2003. "Reconciling Sport and Law". U: *Sports Law and Policy in the European Union*. Manchester University Press: 160-200.
19. PARRISH, Richard. 2003. "The Birth of EU Sports Law and Policy". U: *Sports Law and Policy in the European Union*. Manchester University Press: 5-22.
20. „Prelog primio priznanje europskog grada sporta 2019.“ www.prelog.hr, 4. 12. 2018. <https://www.prelog.hr/prelog-primio-priznanje-europski-grad-sporta-2019/a5211> (pristup 28. 9. 2020.)
21. „Prelog - europski grad sporta 2019.“ www.prelog.hr, 19. 4. 2018. <https://www.prelog.hr/prelog-europski-grad-sporta-2019/a4785> (pristup 28. 9. 2020.)
22. RAWLS, John. 1999. *A Theory of Justice*. Harvard University Press
23. RIORDAN, James. 1978. *Sport Under Communism*. London: Hurst.
24. RODGERS, Brian. 1978. *Sport in its Social Context: International Comparison*. Strasbourg: Council of Europe.
25. SIMRI, Uriel. 1979. *Comparative Physical Education and Sport, Natanya, Israel*. Wingate: Institute for PE and Sport.
26. WILSON, John. 1988. *Sport and Leisure*. London: Unwin-Hyman.

„Sve izgleda nemoguće dok se ne ostvari” - Prelog kao Europski grad sporta 2019. godine

Diplomski rad „Sve izgleda nemoguće dok se ne ostvari” - Prelog kao Europski grad sporta 2019. godine" analizira i predstavlja Prelog kao europski grad sporta u Hrvatskoj kroz prizmu nagrade (titule) koju je osvojio 2019. godine. Rad ispituje političku pozadinu Preloga kao grada sporta kroz narative petero kazivača različitog stupnja involviranosti u sport i politiku grada Preloga, propitujući pritom, ne samo stavove kazivača o Prelogu kao gradu sporta, već i intrinzična shvaćanja i razmišljanja kazivača o svrsi i važnosti sporta u svakodnevnome životu i njegovu ulogu u zajednici. Primjenjujući teorijske postavke antropologije sporta i filozofije sporta, rad produbljuje kazivanja pridodajući im i filozofsku komponentu analiziranjem stavova kazivača kroz prizmu filozofije i antropologije sporta.

Ključne riječi: antropologija sporta, Prelog, Europski grad sporta, sport, filozofija sporta

“Everything seems impossible until it is realized,, - Prelog as the European city of sports in 2019

Master thesis "Everything seems impossible until it is realized" - Prelog as a European city of sports in 2019 "analyses and presents Prelog as a European city of sports in Croatia through the prism of the award (title) Prelog won in 2019. The paper examines the political background of Prelog as a city of sports through the narratives of five narrators of varying degrees of involvement in sports and politics of the city of Prelog, questioning not only the narrator's views on Prelog as a city of sports, but also the narrator's intrinsic understandings and thoughts about sport and its role in the community. Applying the theoretical assumptions of the anthropology of sport and the philosophy of sport, the paper deepens the narrations by adding a philosophical component to them by analysing the attitudes of the narrators through the prism of the philosophy and anthropology of sport.

Keywords: anthropology of sports, Prelog, European city of sports, sport, philosophy of sports